

Feuerspuren, een bijzondere ervaring met meertalig vertellen in Bremen

Tekst: Reinou Vogel en Frank Belt

U kent ze vast wel, havensteden die druk bezig zijn om oude haventerreinen om te bouwen tot gebieden vol woningen, moderne bedrijven, winkelparadijzen of wandelboulevards. Ook in de oude Hanzestad Bremen is men daar mee bezig. Onder andere grenzend aan de wijk Gröpelingen, een wijk met een breed scala aan woningen, van een oude boerderij, statige woningen uit 1900 en arbeiderhuisjes tot moderne flats. Een wijk met een breed scala aan bewoners, uit alle hoeken van de wereld, elk met hun eigen taal. In die wijk wordt al jaren een almaar groter wordend festival georganiseerd: Feuerspuren.

Frank Belt.

Het Feuerspuren festival is ontstaan uit een lampionnenoptocht, waarin vuurgeesten en engelen de strijd tussen goed en kwaad verbeelden. Dit in een tijd van het jaar waarin het almaar donkerder wordt en de lichten in de huizen steeds vroeger aan gaan. Gaandeweg is ervoor gekozen verhalen te gaan vertellen voorafgaand aan deze tocht

en langzaam maar zeker zijn de verhalen de boventoon gaan voeren. Het festival is een uitgelezen moment gebleken om de vele culturen en talen in Gröpelingen voor het voetlicht te laten treden.

Toen wij, Reinou Vogel en Frank Belt via Raymond den Boestert (een van onze docenten

op de Vertelacademie) een uitnodiging voor het festival ontvingen, waren we eerst wat overdonderd.

Allebei volgen we de leerroute 'Vertellen met en voor kinderen' bij de Vertelacademie in Utrecht.

Reinou had in februari 2010 bij de Vertelacademie een workshop meertalig vertellen gevolgd. Een leuke kennismaking en een herontdekking dat ze eigenlijk tweetalig is. Ze is in Friesland opgegroeid en sprak thuis altijd Fries.

Nadat we allebei afgelopen zomer voor het eerst deelgenomen hebben aan verschillende vertelfestivals, leek dit ineens wel een erg grote uitdaging. Maar samen durfden we het aan, want van ervaring moet je leren! We mailden wat heen en weer en hadden contact met Julia Klein, een van de organisatoren in Bremen.

Al snel besloten we dat we elk een verhaal zouden vertellen en daarnaast nog een samen. We wisselden wat aantekeningen over het meertalig vertellen uit en gingen er voor zitten. We startten met het aanpassen van het verhaal van 'De kleemaker', 'The tailor', zodat we het met z'n tweeën konden vertellen. Hier zat een Engels lied in en onze stemmen bleken aardig samen te klinken. We maakten er zelfs een regeltje tweestemmig bij! Ook besloten we op zoek te gaan

naar een jasje-vestje-stropdas en knoop in dezelfde stof om ons verhaal te verduidelijken. Bij een tweedehands winkel vond Reinou een prachtig tweedelig pak.

Met ons eigen verhaal gingen we zelf aan de slag. Reinou had besloten dat aan al deze 66 culturen en talen in Gröpelingen nog wel Fries kon worden toegevoegd. Haar uitgangspunt was een favoriet Fries lied over 'Het wite wif'. Hier zocht zij een sage bij. Ze stuitte op de Wanda-sage uit Vlieland en bewerkte deze, met een woordenboekje erbij, in het Fries.

Frank had al een mooi verhaal, een sprookje: 'De gouden stemvork'. Dit had hij al eens eerder verteld, maar nu vertaalde hij de dialogen in het Duits, om zo de hoofdlijn van het verhaal voor het Duitstalige publiek zo duidelijk mogelijk te maken.

Zo'n twee weken voor Feuerspuren zaten we weer bij elkaar om te oefenen en elkaar feedback te geven. We waren erg blij toen we hoorden dat we in de week erna nog wat regie aanwijzingen van Raymond (Vertelacademie) en Frans de Vette (Nationale Vertelschool) konden krijgen.

Op die avond liet Reinou weer veel van haar ideeën los en besloot haar Friese verhaal zo puur mogelijk, zonder opsmuk of vertalingen in het Duits, te vertellen.

Zaterdagmorgen 6 november gingen we vroeg onderweg. Na een kapotte bovenleiding tussen Geldermalsen en Utrecht, waardoor we twee uur later dan gepland en gereserveerd in Amersfoort in de trein stapten, zaten we dan eindelijk vrij relaxed in de Internationale trein via Oberhausen naar Bremen. Prachtig herfstweer en door mooi glooiend Duits landschap. Voordat we het wisten kwamen we aan omdat het voor ons beiden de eerste keer in Bremen was verkenden we die middag eerst het oude centrum van de stad met naast het stadhuis, hoe kan het ook anders, een standbeeld van 'De Bremer stadsmuzikanten'. Zo populair dat de hoeven van de ezel glommen van alle handen die erlangs gegaan waren.

Groepsfoto vertellers Feuerspuren 2010

De Vertelacademie organiseert regelmatig, voor vertellers in opleiding, een uitwisseling tijdens vertelfestivals. Dit jaar gebeurde dat, in eigen land, tijdens het Waterval Internationaal Vertelfestival in Zwolle en bij het Storytelling Festival Amsterdam. Bovendien waren twee studenten in de gelegenheid om hun verhalen te vertellen tijdens het festival 'Feuerspuren' in Bremen (Duitsland). (Zie het artikel hierbij).

Deze uitwisselingen maken deel uit van de leerroute die studenten bij de Vertelacademie volgen. De praktijkopdrachten die zij in dat kader uitvoeren zorgen ervoor dat zij een brede praktijkervaring opdoen.

Binnen de Europese vertelorganisatie FEST, waarvan de Vertelacademie lid is, zijn afspraken gemaakt over de uitwisselingen van 'Young Storytellers' tussen festivals en vertelopleidingen in verschillende landen.

Waterval Internationaal Vertelfestival en de Vertelacademie hebben dit Europees initiatief samen omarmd. Tijdens het komende festival in Zwolle zullen twee studenten van buitenlandse vertelopleidingen en twee studenten van de Vertelacademie elkaar ontmoeten. Onder begeleiding van een regisseur zullen ze een tweetalige vertelvoorstelling maken, die tijdens het festival wordt gespeeld. Een bijzondere ervaring voor de vertellers.

Voor Nederland betekent dit de Europese primeur van een veelbelovend initiatief!

Zaterdagavond stonden we op de gastenlijst voor 'Die lange Nacht' in het Lichthaus op het oude haventerrein in Gröpelingen.

Onder het thema 'redding' begon het Festival met een paar geweldige verhalen van beroepsvertellers in vooral Duits, maar ook Zwitsers

Reinou Vogel

De Lindenhofstrasse Bremen tijdens Feuerspuren 2010

Duits, Turks en wat Engels en Frans en zeker niet te vergeten een geweldig stapelverhaal door Julia Klein over een taal die deze avond nog niet aan de beurt geweest was: het 'Amtsdeutsch' (de taal van de ambtenaren). Erg verschillende vertellers zagen en hoorden we, met heel verschillende verhalen. Sprookjesachtig bij Serap Guven (Turks, Duits, Belgisch). Komisch bij Jurg Steigmeier (Zwitser). Aangrijpend als illustratie van de werkelijkheid in de Gazastrook bij Michaela Sauber.

Aan het einde van deze avond werden we voorgesteld aan onze gastheer, Hans Heitmann, die ons samen met zijn vrouw Dagmar, erg gastvrij ontving. Op zondagmorgen hebben we vanuit hun huis de buurt verkend, in al zijn verscheidenheid. Het voelde als een goede plek om te mogen vertellen.

Zondagmiddag verzamelden we met alle vertellers (zo'n 40) en de gastvrouwen/-mannen in de buurtbibliotheek. Hier werd ieder aan zijn gastvrouw/-man voorgesteld. Door de organisatoren, Julia Klein en Christiane Gartner, werden de laatste afspraken gemaakt. Van daar ging een ieder naar zijn vertellocatie.

Vanaf drie uur 's middags kwamen enkele duizenden naar de Lindenhofstrasse om op verschillende plekken te luisteren naar verhalen in verschillende talen. Van wassalon tot restaurant, van bakker tot bibliotheek. Tussendoor vulde de straat zich met engelen, vuurgeesten, paraplu-vertellers (voor wie ergens niet meer naar binnen kon en toch een verhaal wilde horen), een steltloper met lichtjes in zijn pak en hoed, acts vol acrobatische toeren met vuur.

Na met zo'n 40 anderen geluisterd te hebben naar het indrukwekkende levensverhaal van een 87-jarige Russische vrouw van Duits-Joodse afkomst mocht Reinou haar Friese verhaal van 'It wite wiif' vertellen,

uiteindelijk toch maar met een kleine inleiding in het Engels. Frank volgde met het Nederlands/Duitse 'De gouden stenvork'. Samen sloten we af met een Nederlands verhaal over een kleermaker die telkens weer iets nieuws weet te maken uit zijn oude kleren, waarbij we tussendoor in het Engels de samenvatting van het voorgaande zongen.

Het bleek een goede ervaring. Meertalig vertellen is mogelijk. Je kunt elkaar verstaan over de grenzen van talen heen, als verteller en publiek maar bereid zijn zich voor elkaar open te stellen. Het was geweldig om zo het meertalig vertellen in de praktijk te kunnen brengen en dan ook nog te merken dat het erg gewaardeerd werd door het publiek. Het leverde bijzondere en ontroerende momenten op. Zoals de vrouw die met weemoed terug dacht aan de goede tijden die ze in Friesland beleefd had. Of de Friese schoolklas, op uitwisselingsreis in Bremen, die kwam luisteren naar Franks verhaal. (Wat Frank er overigens toe dwong om bij al die Duitse dialogen voortdurend te bedenken of er nog iets gedaan moest worden om die duidelijk te maken voor Nederlands-Friese oren.) En in het gastenboek stond onder andere: "Soms mis ik Nederland wel een beetje. (afgestudeerd in Den Haag in '94)."

Alweer op weg naar onze trein zagen we achter ons nog wat van het vuurwerk waarmee een succesvolle 4e versie van festival Feuerspuren werd uitgeluid.

Wij tekenen ervoor om dit nog eens te mogen beleven!